

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

ΔΙΑ τί ἄρα γε μετὰ τσαύτης ἐμφάσεως ὁ θεορρήμων Παῦλος παρήγγειλεν εἰς τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν, τὸν Τίτον, ἵνα πληροφορῇ πάντας τοὺς πιστοὺς, ὅτι ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἀληθινός, καὶ ὅσα διδάσκει, βέβαιά ἐἴσι καὶ ἀναμφίβολα; « Πιστὸς ὁ λόγος, » ἔγραφε πρὸς αὐτὸν, καὶ περὶ τούτων » βούλομαί σε διαβεβαιῶσθαι ». Διὰ τί ἤθελεν, ἵνα οἱ πιστεύοντες ἔχωσι βεβαιότητα περὶ τῶν πισυομένων; οὐκ ἀρκεῖ ἡ πίστις πρὸς ὁδηγίαν τῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἔχομεν Tit. 3. 8. Iac. 2. 20. χρεία καὶ τῆς βεβαιότητος; « Ἡ πίστις » χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστὶ. » συνεργεῖ δὲ πρὸς τὰ καλὰ ἔργα τῶν πισυομένων ἡ πληροφορία. Παρήγγειλεν οὖν τὴν βεβαιότητα ὁ θεὸς ἀπόστολος, ἵνα δι' αὐτῆς οἱ πισεύσαντες ἐργάζωνται προθύμως τὰ καλὰ ἔργα. « Πιστὸς ὁ λόγος καὶ περὶ τούτων

» βούλομαί σε διαβεβαιῶσθαι, ἵνα φροντί-
» ζῶσι καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπι-
» στευκότες τῷ θεῷ ». Ἀλλὰ πίστις καὶ βεβαιότης φαίνονται δύο πράγματα ἐναντία. ποία οὖν ἐστὶν ἡ τοιαύτη βεβαιότης; Ἐχει ἡ πίστις μέτρα, καὶ βαθμοὺς, καθὼς καὶ ἡ ἀγάπη. ἐκεῖνος μὲν ἀγαπᾷ τὸν θεὸν πολὺ, οὗτος δὲ, ὀλίγον. ἐβεβαίωσε τοῦτο ὁ Κύριος, εἰπὼν περὶ τῆς πόρνῆς. « Ἀφέονται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, Λουκ. 7. 47 » ὅτι ἠγάπησε πολὺ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίσταται, » ὀλίγον ἀγαπᾷ. » ὁμοίως, ἐκεῖνος μὲν πιστεύει πολὺ, οὗτος δὲ, ὀλίγον. Ἐγνώρισαν τοῦτο οἱ πανένδοξοι ἀπόστολοι. ὄθεν, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, παρεκάλουν ὅμως αὐτὸν, λέγοντες. « Πρόσθε Α:υτ. 17. 5, 6. » ἡμῖν πίστιν ». ὁ δὲ Κύριος ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς, λέγων. « Εἰ ἔχετε πίσιν ὡς κόκκον

» σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύ-
 » τη· ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ
 » θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν »· τοῦτο
 δὲ σημαίνει, ὅτι, ὁπόταν ἡ πίστις θερμανθῇ,
 καθὼς θερμὸς ἐστὶν ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως,
 τότε εἰς τὸν πιστὸν γίνονται καὶ τὰ δυσ-
 κολώτατα εὐκόλα, καὶ δυνατὰ τὰ ἀδύνατα,
 τότε αὐτὸς ποιεῖ θαύματα· θερμαίνεται δὲ
 ἡ πίστις, ὅταν οὐδὲ ἀμφιβάλλωμεν, οὐδὲ
 διστάζωμεν ὅλως εἰς ὅσα αὐτὴ διδάσκει·

Ματθ. 21. 21. « Ἐὰν ἔχητε πίστιν, εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ
 » μὴ διακριθῆτε ». Ἐζήτει οὖν ὁ Παῦλος
 τὴν βεβαιότητα, ἐπειδὴ ὅστις ἔχει πίστιν
 ἀδίστακτον, ἐκεῖνος φεύγει πᾶσαν ἀμαρ-
 τίαν, καὶ ἐργάζεται πᾶσαν θεάρεστον
 πράξιν.

Ἀντιπαλαίει πολλάκις ἡ αἴσθησις τὰ
 ὑπὸ τῆς πίστεως διδασκόμενα· ἐπειδὴ δὲ
 εἰς τὰ παλαίσματα ὁ δυνατώτερος νικᾷ, ὁ
 δὲ ἀδύνατος νικᾷται· διὰ τοῦτο, ὅπου ἡ
 πίστις ἐστὶν ἀσθενής, ἤγουν ὀλίγη καὶ ψυ-
 χρὰ, ἐκεῖ νικᾷ ἡ αἴσθησις· ἐκ τούτου δὲ
 ἡμεῖς οἱ τάλανες πίπτομεν εἰς τῆς ἀμαρ-
 τίας τὰ βάραθρα· πιστεύομεν, ὅτι ὁ θεὸς
 « μισεῖ πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν
 » ἀνομίαν, ἀπολεῖ πάντας τοὺς λαλοῦντας
 » τὸ ψεῦδος »· βδελύσσεται τὸν ἄνδρα τῶν
 αἱμάτων καὶ τὸν δόλιον· πλὴν, ἐπειδὴ
 βλέπομεν, ὅτι πολλοὶ ἄνομοι, καὶ ψεῦσται,
 καὶ φονεῖς, καὶ δόλιοι ἐνίοτε οὐ μόνον μέ-
 νουσιν ἀτιμώρητοι, ἀλλὰ καὶ εὐτυχοῦσιν,
 ἡ αἴσθησις τῆς ὁράσεως ἐγείρει πόλεμον
 κατὰ τῆς πίστεως· ἐπειδὴ δὲ ἡ πίστις
 ἡμῶν ἐστὶν ἀσθενής, νικᾷ τὸν νοῦν ἡ δύ-

ναμις τῆς αἰσθήσεως· ὅθεν ἡμεῖς διστάζομεν,
 καὶ ὑποπτευόμεθα, ὅτι ὁ θεὸς φοβερίζει,
 ἀλλ' οὐ παιδεύει, καὶ ὅτι οἱ φοβερισμοὶ
 αὐτοῦ διαμένουσιν ἄπρακτοι· διὸ ἀνυπο-
 στόλως καὶ ψευδόμεθα, καὶ φονεύομεν, καὶ
 δολιευόμεθα, καὶ πράττομεν πᾶσαν ἄλλην
 ἀνομίαν. Πιστεύω, ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶ παντα-
 χοῦ παρῶν, καὶ ὅτι βλέπει πάντα τὰ ἔργα
 μου, καὶ γνωρίζει πάντα τὰ ἀπόκρυφα·
 διανοήματά μου, καθὼς ἔβλεπε, καὶ ἐγνώ-
 ριζε τὸ ἄδολον τῆς καρδίας τοῦ Ναθαναὴλ
 ὑποκάτω τῆς συκῆς, πρὶν ἢ προσκαλέσῃ
 αὐτὸν ὁ Φίλιππος· ὁμῶς ἀκαταπαύστως
 γεμίζω τὸν νοῦν μου παντὸς αἰσχροῦ λογι-
 σμοῦ, ἀρπάζω τὰ ξένα πράγματα, ἀδικῶ
 τὸν ὄρφανόν, δυναστεύω τὴν χήραν, καὶ
 πράττω ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ
 θεοῦ, ὅσα ἐντρέπομαι, καὶ φοβοῦμαι πράξει
 ἐνώπιον ἐνὸς ποταποῦ ἀνθρώπου. Πόθεν
 συμβαίνουνσι ταῦτα τὰ ἀσυμβίβαστα πράγ-
 ματα; αὐτὰ συμβαίνουνσιν ἐκ τῆς ὀλιγοπι-
 στίας μου· ἡ μὲν πίστις λέγει μοι, ὅτι ὁ
 θεὸς ἐστὶν ἐνώπιόν μου· οἱ δὲ ὀφθαλμοί μου
 ἐνατενίζοντες ἐνθεν κακείθεν, οὐ βλέπουσι
 τὸν θεόν· ὅθεν, ἐπειδὴ ἡ πίστις μου ἐστὶν
 ὀλίγη, ἡ δύναμις τῆς αἰσθήσεως σκοτίζει
 τὸν νοῦν μου, καὶ συντριβεῖ τὴν ὀλίγην
 δύναμιν τῆς πίστεώς μου· ὅθεν ἀμαρτάνω,
 μηδὲ ὅλως συλλογιζόμενος, ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶν
 ἔμπροσθέν μου.

Ἐκεῖνοι οἱ τρισμακάριοι ἄνθρωποι, ὅσοι
 ἔχουσι πίστιν θερμὴν, ὡς κόκκον σινάπεως,
 νικῶσι τὰς προσβολὰς τῶν αἰσθήσεων,
 ἐπειδὴ ἡ θερμότης τῆς πίστεως διαλύει

Ιωάν. 1.
49.

Ψαλ. 5.
5. 6.

τὴν προσβολὴν τῆς αἰσθήσεως· ἐκ τούτου αὐτοὶ ὡς τοῖχοι ἀκράνδατοι οὐδόλως σαλεύονται ἐν τῷ πολέμῳ τῶν αἰσθήσεων, οὐδὲ κλίνουσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀμαρτίας. Τοιαύτην πίστιν εἶχεν ὁ ἅγιος προφήτης Δαβὶδ· αὐτὸς καὶ διὰ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔβλεπε τὸν Κύριον, ἔλεγεν ὁμῶς, ὅτι βλέπει αὐτὸν διὰ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως, παριστάμενον ἐνώπιον αὐτοῦ, ἵνα μὴ σαλεύσῃ, μηδὲ κλίνη εἰς τὴν ἀνομίαν· » Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου (διαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, » ἵνα μὴ σαλευθῶ »· τοιαύτην πίστιν εἶχεν ὁ Ἀβραάμ· διότι καὶ ἡ αἰσθησις τοῦ γήρατος αὐτοῦ, καὶ τῆς σειρώσεως τῆς Σάρρας ἐπειθεν αὐτὸν, ὅτι οὐ δύναται γεννηθῆσαι υἱόν· καὶ, ὅταν ἤπλωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἵνα σφάξῃ αὐτὸν, ἔβλεπεν, ὅτι μένει ἄτεκνος· ὁμῶς αἱ τοιαῦται ἰσχυραὶ προσβολαὶ τῶν αἰσθήσεων οὐκ ἐσάλευσαν τὴν δύναμιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ πίστεως, ἀλλ' ἐπίστρεψεν εἰς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὅστις εἶπε πρὸς αὐτόν· « Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα· λογισάμενος, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός· ».

Βλέπε δὲ, πῶς ἡμεῖς διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ἡμῶν οὐ μόνον νικώμεθα ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ γινόμεθα καὶ τῶν παθῶν ἡμῶν ὑποχέρινοι· « Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς » ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, » ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρανός » νιος »· Τοῦτο διδάσκει ἡ πίστις· εἰ τοῦτο πιστεύει ὁ πιστός· τίς ἐστὶν ἀναμάρτητος; τίς οὐκ ἔχει χρεῖαν τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρ-

τιῶν; καὶ ὁμῶς, ἐὰν ἡ πίστις ὑπάρχῃ θερμὴ καὶ μεγάλη, ὡς ἐκείνη τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, συγχωροῦμεν τὰ καθ' ἡμῶν ἀμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων, καθὼς αὐτὸς, τὸν θανατηφόρον λιθασμὸν τῶν λιθασάντων αὐτὸν Ἰουδαίων· Ἐὰν δὲ ἡ πίστις ψυχρὰ καὶ ὀλίγη, καταποντίζουσιν αὐτὴν τῆς μνησικακίας τὰ κύματα, ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν γίνεται δούλη τῆς ἀσυμπαθείας· « Ἐ-^{Ρωμ. 12.}
^{19.} » μοι ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει » Κύριος »· τοῦτο διδάσκει ἡ πίστις· εἰς τοῦτο πιστεύει ὁ πιστός· Ποῖος οὖν ἄλλος ἐκδικητῆς, ἢ ἰσχυρότερος, ἢ δικαιοτέρος, ἢ φοβερώτερος; οὐδεὶς· ἐὰν ὁμῶς ὀλιγοπιστῆς εἰς ταῦτα τὰ ἀληθέστατα καὶ ἀναμφίβολα λόγια, τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως κατακυριεύει τὴν ψυχὴν σου, καὶ ἐμβάλλει σε εἰς τοὺς βρόχους τῆς ταραχῆς, καὶ τῶν κινδύνων, καὶ τῶν ἀγώνων, ὅσους δοκιμάζουσιν οἱ ἐκδικηταί· ἐὰν δὲ μὴ διακριθῆς, μηδὲ διςάσης ὅλως εἰς τοῦ Κυρίου τὰ λόγια, καταπραῦνεις τῆς ἐκδικήσεως τὴν ὁρμὴν, καθὼς ὁ προφητὰναξ Δαβὶδ, ὅτε εἶπε περὶ τοῦ διώκοντος αὐτὸν Σαούλ· « Μηδαμῶς παρὰ^{1. Βασ. 24.}
^{6.} » Κυρίου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ » κυρίῳ μου, τῷ χριστῷ Κυρίου, ἐπενέγκαί » χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν· ».

Τί δέ; τοῦτο ἄραγε μόνον ἐργάζεται ἡ ἐνθερμος πίστις, τὴν φυγὴν δηλονότι τῆς ἀμαρτίας; οὐχί· ὅπου πίστις θερμὴ, ἐκεῖ τῶν ἀρετῶν ἢ καρποφορία· ὅπου δὲ ὀλιγοπιστία, ἐκεῖ ἡ ἀκαρπία τῶν καλῶν ἔργων· ἱστορεῖ ὁ θεηγόρος Παῦλος τῶν ἀγίων ἀνθρώπων τὰς ἀρετάς· τοῦ Ἀβελ τὴν ἐβ. 11. 4.

ψαλ. 15.
8.

Γεν. 21.
12.
Ἐβρ. 11.
19.

Ματθ. 6.
14.

5. 7. εἰς θεὸν εὐλάβειαν, τοῦ Ἐνώχ τὴν θείαν
 εὐαρέστησιν, τοῦ Νῶε τὰς ὑπὲρ τῆς κατα-
 8. σκευῆς τῆς κιβωτοῦ φροντίδας καὶ τοὺς
 11. 17. Σάρρας τὴν ἐλπίδα, τοῦ Ἰσαὰκ τὴν εὐ-
 πείθειαν, ὅτε προσηνέχθη εἰς τὸ θυσιαστή-
 21. ριον, τοῦ Ἰακώβ τὰς ἐκ τῆς ἀγάπης προ-
 22. φητικὰς εὐλογίας, τοῦ Ἰωσήφ τὴν προφητι-
 23. κὴν παραγγελίαν, τοῦ Μωϋσέως τὸν ἐνθεον
 30. ζῆλον, τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ τὸ κατὰ τῆς
 31. Ἰεριχὼ παράδοξον κατόρθωμα, καὶ αὐτῆς
 32. κτ. Γεδεὼν, τοῦ Βαράκ, τοῦ Σαμψών, τοῦ
 Ἰεφθάε, τοῦ Δαβὶδ, τοῦ Σαμουὴλ, τῶν
 προφητῶν τὰς ἀνδραγαθίας καὶ τὰ ἔργα τὰ
 θαυμάσια· ἐπιμαρτυρεῖ δὲ ὁ θεσπέσιος, ὅτι
 39. ἕκαστος αὐτῶν διὰ τῆς πίστεως κατόρθω-
 σε τὰς τοιαύτας πράξεις, « Καὶ οὗτοι παν-
 1 τες, λέγει, μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πί-
 2 » στεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν ».
 Ἀληθῶς δὲ, ἐὰν παρατηρήσῃς τὸ προ-
 λίτευμα αὐτῶν, βλέπεις, ὅτι ἡ πίστις αὐτῶν
 ἦν μεγάλη, θερμὴ, στερεά. Πόσην καὶ
 ὁποῖαν πίστιν εἶχεν ὁ Ἀβραάμ, ὅστις, ὅταν
 17. ἤκουσε τοῦ θεοῦ τὸ πρόσταγμα, « Ἐξέλθε
 1. 2. » ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας
 » σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου·
 » καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἂν σοι δείξω, καὶ
 » ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα », οὐδὲ ἐδειλί-
 11. ασεν, οὐδὲν ἐφοβήθη, οὐδὲ ἐδίστασεν, ἀλλ'
 8. εὐθὺς προθύμως ἐγκατέλιπε καὶ γένος καὶ
 πατρίδα, καὶ πατρῶον οἶκον, καὶ συγγενεῖς
 καὶ φίλους, « Καὶ ἐξῆλθε, μὴ ἐπιστάμενος,
 » ποῦ πορεύεται »; πόσον στερεὰ ἐφάνη ἡ

πίστις αὐτοῦ, ὅταν « Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα Γεν. 22. 10
 » αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν, σφάζαι τὸν
 » υἱὸν αὐτοῦ »; Πόσον πῦρ εἶχεν ἡ πίστις
 τοῦ Μωϋσέως; τίς θερμότης αὐτοῦ πί-
 στεως ἀπόδειξις ἐστὶν ἡ καταφρόνησις τῶν
 θησαυρῶν τῆς Αἰγύπτου, ἡ προτίμησις τοῦ
 τύπου τῶν ὀνειδισμῶν τοῦ Χριστοῦ, ἡ
 παρρησία, μεθ' ἧς ἐλάλει ἐνώπιον τοῦ βασι-
 λέως Φαραὼ, τὸ θάρρος, δι' οὗ ἐτέλεσε τὰ
 ἐν Αἰγύπτῳ φοβερὰ θαυμάσια, ἡ πεποίθη-
 σις, δι' ἧς ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς ἀπο-
 λυτρώσεως τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἡ με-
 γαλοψυχία, δι' ἧς διεβίβασεν αὐτοὺς διὰ
 τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, ἡ σταθερότης, δι' ἧς
 ὑπομείνας τὰς ἐπαναστάσεις αὐτῶν, ὠδή-
 γησεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.
 Ἐκ τούτου ὁ Παῦλος εἶπε περὶ αὐτοῦ, ὅτι
 τοσαύτην πίστιν εἶχεν, ὥστε ἐμεγαλοψύ-
 χησεν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐβλεπε τὸν ἀόρατον θεὸν
 βοηθῶντα αὐτῷ. « Τὸν γὰρ ἀόρατον, λέ-
 » γει, ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησεν ». Ἐὰν δὲ ἐξε-
 τάσης τὰς ἀρετὰς ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἁγίων,
 τῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου μνημονευθέντων,
 βλέπεις, ὅτι αὐταὶ ἦσαν καρποὶ τῆς θερμῆς
 αὐτῶν πίστεως· ὁποῖα δὲ καὶ πόση ἡ στα-
 θερότης τῆς πίστεως τῶν ἁγίων τοῦ Χρι-
 στοῦ μαρτύρων; ἄρρητος ἀληθῶς καὶ ἀπε-
 ρίγραπτος· αὐτὴ δὲ ἡ πίστις ἐκαρποφόρησεν
 εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν μεγαλοψυχίαν,
 δι' ἧς οὐδόλως ἐφοβήθησαν τῶν τυράννων
 τὸ κράτος, καὶ τὴν ὑπομονὴν, δι' ἧς καὶ
 ἐβλεπον τὰς σάρκας, αὐτῶν ξεομένας καὶ τὰ
 μέλη τεμνόμενα, καὶ ἠσθάνοντο τοῦ πυρός
 τὴν φλόγῳσιν, καὶ τῶν πολυειδῶν βασάνων

τὴν δριμύτητα, ὅμως ὡς ἄλλου τινὸς πάσχοντος οὕτως ὑπέμειναν, πιστεύοντες καὶ κηρύττοντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν.

Καὶ αὐτοὶ μὲν ἔχοντες τὴν πληροφορίαν τῆς πίστεως, κατάρθωσαν τὰ μεγάλα τῆς πίστεως κατορθώματα· ἡμεῖς δὲ οἱ ἄθλιοι, ὀλιγόπιστοι ὄντες, γυμνοὶ ἐσμεν καὶ ἐστερημένοι τῶν θεαρέστων ἔργων. Ἐπιθυμῶ τὴν νηστείαν, ἐπειδὴ καταδαμάζει τὴν σάρκα, καὶ καταπραΰνει τῶν παθῶν τὰ κύματα· ἀλλ', ἐπειδὴ εἰμι ὀλιγόπιστος, φοβοῦμαι, μήπως νηστεύων, ἀσθενήσω· ὅθεν πίπτω εἰς τῆς πολυφαγίας καὶ πολυποσίας τὰ δίκτυα· ἐπιθυμῶ τῆς ἐλεημοσύνης τὸ ἔργον, ἐπειδὴ πιστεύω, ὅτι οἱ ἐλεήμονες ἀπολαμβάνουσιν ἑκατονταπλάσια ἐπὶ γῆς, καὶ βασιλείαν αἰώνιον ἐν τῷ οὐρανῷ· ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ πίστις μου ἐστὶν ὀλίγη, φοβοῦμαι, μήπως ἐλεῶν τοὺς πτωχοὺς, καταντήσω εἰς τῆς πτωχείας τὰς ἀνάγκας· ὅθεν καταποντίζομαι εἰς τῆς φυλαργυρίας τὸ βάραθρον· θέλω, ἵνα ἀγαπήσω τοὺς ἐχθροὺς μου, ἐπειδὴ ἀκούω τὸν δεσπότην μου προστάσσοντα καὶ λέγοντα· « Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ἀγαπάτε » τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν »· πλὴν, ἐπειδὴ ἡ πίστις μου ἐστὶ ψυχρὰ, φοβοῦμαι, μήπως ἀγαπήσας τὸν ἐχθρόν μου, λογισθῆσομαι μωρὸς, καὶ κατασταθῆσομαι ὄνειδος τοῦ κόσμου· ἀγαπῶ τὴν ἀρετὴν· ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ πίστις μου οὐκ ἔχει θερμότητα, ὁμοίός εἰμι ἐκείνῃ τῇ γῆ, ἣν οὐ βλέπει ὁ ἥλιος, μένω δηλονότι ἀκαρπός, ἢ ποιῶ καρποὺς σαπρούς καὶ οὐτιδανεστάτους.

Βλέπε τὴν ἀπόδειξιν τούτων μου τῶν

λόγων εἰς τὸν κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων· ὅταν τὸ πλοῖον, ἐν ᾗ ἦσαν οἱ ἀπόστολοι, ἐβασανίζετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων, τότε ὁ Ἰησοῦς ἤρχετο πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Πέτρος, εἶπε· « Κύριε, πρόσταξόν με, ἵνα ^{Ματθ. 14.} ^{28.} » ἔλθω πρὸς σέ· ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· ἔλθέ »· Ἄφοβος οὖν καὶ θαρσαλέος ὁ Πέτρος καταβαίνει ἀπὸ τοῦ πλοίου, πατεῖ ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα, καὶ περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, σπουδάζει, ἵνα φθάσῃ, ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς Χριστός· « Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ^{Αὐτ. 30.} » ἰσχυρόν, ἐφοβήθη· φοβηθεὶς δὲ ἤρξατο καταποντίζεσθαι »· ἀλλὰ διὰ τί πρῶτον μὲν οὐδὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, οὐδὲ τὰ κύματα, ἀλλὰ κατέβη ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ περιπάτει ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα, καθὼς ἡμεῖς περιπατοῦμεν εἰς τὴν ξηρὰν γῆν, ἔπειτα δὲ ἐφοβήθη; Διὰ τί δὲ εὐθύς, ὅτε ἐφοβήθη, ἤρξατο καταποντίζεσθαι; Αὐτὸς πρῶτον μὲν ἐπίστευσεν ἀδιστακτως, ὅτι τὸ πρόσαγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐστὶ παντοδύναμον, ἔπειτα βλέπων τὸν ἄνεμον ἰσχυρόν, ὠλιγοπίστησεν· ὀλιγοπισήσας δὲ, καταποντίζετο· ἐν ὧσιν ἐπίστευσεν ἀδιστακτως, ἡ χάρις τῆς ἀδιστακτοῦ πίστεως στερεὰ ἐποίησε τὰ ὕδατα, τὰ ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ὅθεν αὐτὸς περιπάτει ἐπ' αὐτῶν· ἀφ' οὗ δὲ ὠλιγοπίστησεν, ἔφυγεν ἡ χάρις τῆς θερμῆς πίστεως· ὅθεν τὰ ὕδατα ἐγένοντο ῥευστὰ, κατὰ τὸ φυσικὸν αὐτῶν ἰδίωμα· ἐκ τούτου αὐτὸς ἤρξατο καταποντίζεσθαι. Ἡ μὲν θερμὴ πίστις ἔφερε τὸ θάρρος, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ περιπατεῖν ἐπάνω τῶν ὑδάτων·

ἡ δὲ ὀλιγοπιστία, τὸν φόβον, καὶ τὸν καταποντισμόν· ἐπιβεβαιοῖ τὸν λόγον μου ὁ πρὸς τὸν Πέτρον ἔλεγχος τοῦ Κυρίου·

Αὐτ. 31.

« Ὀλιγόπιστε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, » εἰς τί ἐδίστασας »; ἐν ὧσιν ἐπίστευες, περιεπάτεις ἀφόβως ἐπὶ τῆς θαλάσσης· ἀφ' οὗ ἐδίστασας, ἤγουν ὀλιγοπίστησας, ἐφοβήθης, καὶ ἤρξω καταποντίζεσθαι.

Τοῦτο τὸ παράδειγμα, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ἐστὶ τύπος καὶ εἰκὼν τῶν εἰς ἡμᾶς συμβαινόντων. Ἡ θάλασσά ἐστιν ὁ κόσμος, τὰ κύματα εἰσι τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, ἄνεμος δὲ ἰσχυρὸς ἐστὶν ὁ πειρασμὸς τοῦ διαβόλου· καθὼς δὲ τότε ὁ Χριστὸς ἐκέλευσε τῷ Πέτρῳ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν, « ἔλθε », οὕτω προσάσσει πάντας ἡμᾶς, λέγων· « Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ » κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀ- » ναπαύσω ὑμᾶς ». ἐὰν οὖν ἔχῃς πίστιν ἀδίστακτον καὶ θερμὴν, καθὼς ὁ Πέτρος, ὅτε κατέβη ἀπὸ τοῦ πλοίου, πατεῖς τὴν ματαιότητα, καὶ ἀνώτερος γίνεσαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ οὐδὲν φοβίζουσί σε τοῦ σατανᾶ οἱ πόλεμοι· πολιτεύεσαι δὲ εἰς τὸν κόσμον θεαρέστως, καθὼς ὁ Πέτρος θαυματουργικῶς περιεπάτει ἐπὶ τῆς θαλάσσης· ἐὰν δὲ ἡ ὀλιγοπιστία κατακυριεύσῃ τῆς καρδίας σου, καθὼς μετὰ ταῦτα τῆς τοῦ Πέτρον, τότε φοβίζουσί σε τοῦ διαβόλου τὰ βέλη, καθὼς τὸν Πέτρον ὁ ἄνεμος, καὶ καταποντίζουσί σε ἡ ματαιότης τοῦ κόσμου, καὶ τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, καθὼς ἤρξαντο καταποντίζειν τὸν Πέτρον ἡ θάλασσα καὶ τὰ κύματα.

Αὐτ. 29.

Ματθ. 11.

28.

Ἐκ τούτων, λέγεις, συμπεραίνομεν, ὅτι ὅλη ἡ σωτηρία ἡμῶν κρέμαται ἀπὸ τῆς πίστεως· τοῦτο τὸ συμπέρασμα ἐστὶν ἀληθέστατον· ἀπὸ τῆς πίστεως κρέμαται ἡ σωτηρία, ἤγουν ἀπὸ τῆς πίστεως τῆς θερμῆς, ὡς ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως, τῆς καρποφορούσης τὰς ἀρετὰς, τῆς « Δι' ἀγάπης Γαλ. 5. 6. ἐνεργουμένης », οὐχὶ δὲ ἀπὸ τῆς ὀλιγοπιστίας, τῆς ψυχρᾶς, ὡσεὶ χιῶν, τῆς ἀνίκμου καὶ ἀκάρπου, καὶ τῆς ἐστερημένης τῆς ἀγάπης· περὶ ταύτης δὲ τῆς ἀγάπης, τῆς μηδέποτε κεχωρισμένης τῶν καλῶν ἔργων, εἶπεν ὁ Κύριος· « Ὁ πιστεύσας, καὶ βαπτι- Μάρκ. 16. 16, » σθῆς, σωθήσεται »· περὶ ταύτης εἶπεν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας πρὸς τὸν δεσμοφύλακα· « Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, Πράξ. 16. 31. » καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου »· περὶ αὐτῆς ἐλάλησαν καὶ οἱ εὐαγγελισταί, καὶ οἱ ἀπόστολοι, ὡσάκις εἶπον, ὅτι ἡ πίστις σώζει, μηδὲν περὶ τῶν καλῶν ἔργων προσθέντες, καθότι αὐτὴ ἐστὶν ἡ μήτηρ, ἡ ρίζα, καὶ ἡ πηγὴ πάσης ἀγαθωσύνης.

Ἄλλὰ πῶς δύναμαι, λέγεις, διαφυλάξαι τὴν πίστιν μου θερμὴν, καὶ στερεὰν, καὶ ἀκμάζουσαν; ψυχραίνουσι τὴν θερμότητα αὐτῆς τοῦ σώματος αἱ αἰσθήσεις, κλονοῦσι τὴν στερεότητα αὐτῆς τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, μαραίνει τὸ ἄνθος αὐτῆς ἡ πλάνη τοῦ κόσμου, καὶ ἐκνευρίζουσι τὸν τόνον τῆς δυνάμεως αὐτῆς τοῦ ἀρχεκάκου ἐχθροῦ οἱ πόλεμοι· « Ἐθερμάνθη, λέγει ὁ προφήτης Ψαλ. 38. 3. » Δαβὶδ, ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν » τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ ». Ποία δὲ ἦν ἡ μελέτη αὐτοῦ, ἡ τὴν καρδίαν

αὐτοῦ ἐντὸς θερμαίνουσα, καὶ ἀνάπτουσα ἐν αὐτῷ τὸ πῦρ, ἐκεῖνο δηλαδὴ τὸ πῦρ τῆς πίστεως, ὅπερ ὁ Κύριος ἦλθε βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ περὶ οὗ ἔλεγε· « Καὶ τί

Λουκ. 12. 49. » θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη »· Ὁ νόμος τοῦ θεοῦ καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ἦσαν ἡ διηνεκὴς τοῦ Δαβὶδ μελέτη, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ,

Ψαλ. 118. 97. λέγων· « Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου, Κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστί·

Αὐτ. 24. » Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστίν ». Ὅστις οὖν μελετᾷ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ, καὶ τὰς μαρτυρίας αὐτοῦ, ἡγουν τὰς ἀγίας γραφάς, ἐκεῖνος βλέπει, ὅτι τὰ λόγια

Ψαλμ. 11. 6. τοῦ Κυρίου εἰσὶ « λόγια ἀγνά· ἀργύριον » πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῆ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως », τουτέστι, λόγια καθαρὰ, καὶ ἀληθινὰ, καὶ βέβαια· ἐκεῖ βλέπει τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ τετελεσμένας, καὶ ἐκπεπληρωμένας· ἐκεῖ βλέπει,

Λουκ. 18. 27. ὅτι « τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατὰ » εἰσι παρὰ τῷ θεῷ »· ὅθεν φλέγεται ἡ

Λουκ. 24. 32. ἡ καρδία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θείου ἔρωτος, καθὼς ἡ καρδία τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Κλεώπα, ὅταν ἤκουον τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ἐν ἐλάλει αὐτοῖς ἐν τῷ ὁδῷ. Ὅστις μελετᾷ, ἢ ἀκούη διαπαντὸς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἐκείνου ἡ πίστις διαμένει πάντοτε θερμῇ, καὶ στερεᾷ,

καὶ ἀκμαία. Ἴδου οὖν ὁ τρόπος, δι' οὗ διώκεις τὴν ὀλιγοπιστίαν, καὶ στηρίζεις εἰς τὴν καρδίαν σου τὴν πίστιν τὴν ἐνθερμον καὶ ζῶσαν.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλον τρόπον, δι' οὗ ἡ πίστις ἀπαρτίζεται, καὶ τελειοῦται, ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ θεὸς Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου· αὐτὸς προβάλλει τὸν Ἀβραάμ δικαιοθένητα ἐκ τῶν καλῶν αὐτοῦ ἔργων, ἡγουν ἐκ τῆς ὑπακοῆς, ἣν ἔδειξε πρὸς τὸν θεόν, προσεγγέχας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰσαὰκ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἔπειτα ἐπιφέρει ταῦτα τὰ ἀξιοσημείωτα λόγια· « Βλέπετε, ὅτι ἡ πίστις » συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν » ἔργων ἡ πίστις αὐτοῦ ἐτελειώθη »· τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι ἡ πίστις, καὶ τὰ καλὰ ἔργα, εἰσὶν ἀλληλένδετα· ἡ πίστις συνεργεῖ πρὸς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, καὶ ἡ ἀρετὴ θερμαίνει, καὶ φέρει εἰς τὴν τελειότητα τὴν πίστιν· ὅσον περισσότερον πιστεύεις, τόσον περισσοτέρας ἀρετὰς ἐργάζεσαι· καὶ ὅσον περισσοτέρον ἐργάζεσαι τὴν ἀρετὴν, τόσον περισσοτέρον θερμαίνεται, καὶ στηρίζεται ἡ πίστις σου, κατὰ τὸ, » Ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, » καὶ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἡ πίστις ἐτελειώθη ».